

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту історії,
права та міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
«01» вересня 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань:	08 Право
спеціальність:	081 Право
освітньо-професійна програма:	Право
Мова навчання:	українська

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри історії України
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 року

Суми – 2021

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Історія та культура України
Викладач	Бугрій Володимир Станіславович, доктор педагогічних наук, професор
Профайл викладача	https://history.sspu.edu.ua/media/attachments/2019/10/22/bugrij.pdf
Конт. тел.	+38 (0542) 685-993
E-mail:	bvlst@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=6191
Консультації	Формат консультації: співбесіда, відповідно до графіка консультацій

Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичний процес та форми культури в Україні від найдавніших часів до сьогодення. Під історичним процесом розуміється послідовна зміна фактів і явищ у минулому людського суспільства, а формами існування культури вважаються матеріальна і духовна.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна відноситься до обов'язкових навчальних дисциплін і за своїми змістом, концептуальними ідеями, формуванням компетентностей дисципліна пов'язана з предметами суспільно-гуманітарного спрямування: правознавством, соціологією, логікою, етикою, естетикою, філософією.

Навчальна програма дисципліни складається з таких розділів:

1. Історія та культура України у давню, середню та модерну добу.
2. Історія та культура України у новітній час.

Програма навчальної дисципліни розроблена з урахуванням та відповідно до нормативних вимог законодавства про вищу освіту, ліцензійних умов провадження освітньої діяльності й інших нормативно-правових актів обов'язкового та рекомендаційного характеру, у т.ч. відомчих рекомендацій з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Передумовою для вивчення дисципліни є здобуття повної загальної середньої освіти.

Мета і завдання дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Історія та культури України» є розкриття у хронологічній послідовності історичних процесів та розвитку матеріальної і духовної культури в Україні.

Завдання дисципліною: подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них; узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження; розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст і організаційні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб; висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок зі світовою культурою; показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**, а саме: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Формат дисципліни «Історія та культура України»

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
	120 годин
лекції	16
практичні заняття/ семінарські	16
консультації	4
самостійна робота	84

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/ годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Обов'язкова/ вибіркова
2021/2022	1	1-й	4 кредити /120 год.	2	Екзамен	Обов'язкова

Результати навчання

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

Тематичний план вивчення дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» складається з 15 тем:

Тема 1. Вступ до дисципліни. Україна в давні часи.

Тема 2. Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV–XVII ст.).

Тема 4. Початок Національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави.

Тема 5. Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Тема 6. Українські землі у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 7. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 8. Україна в Першій світовій війні. Початок Української революції (1914–1917 рр.)

Тема 9. Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1917–1921 рр.)

Тема 10. Встановлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в Україні. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921–1938 рр.)

Тема 11. Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)

Тема 12. Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945–1964 рр.)

Тема 13. Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)

Тема 14. Україна в умовах становлення державності (1991–2004 рр.)

Тема 15. Українська держава на початку XXI ст.

Політика дисципліни

Несвоєчасно виконані завдання не можуть бути оцінені у максимальну кількість балів, передбачену за їх виконання.

Пропущені семінарські заняття слід відпрацювати (згідно з графіком надання консультацій науково-педагогічним складом кафедри).

Академічна доброчесність

Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Факти порушення особами, що навчаються, норм Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка виносяться на розгляд Комісії з питань етики та академічної доброчесності.

Якщо студент має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Університету, він може звернутися за консультацією до Комісії.

За порушення правил академічної доброчесності особи, що навчаються в університеті, можуть бути притягнуті до таких форм відповідальності як: попередження; повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); позбавлення академічної стипендії; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з університету.

Система оцінювання та вимоги

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами вищої освіти всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального матеріалу шляхом поточного та підсумкового контролю.

Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час відвідування лекцій, участі у семінарах та виконання інших видів роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **64 бали:** аудиторна робота: на семінарських заняттях – підготовка доповідей і виступ в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, участь у роботі малих груп, активна участь у лекційному занятті враховується при виставленні оцінки за відповідну тему;

- **11 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе, презентацій; участь у наукових заходах.

Разом - **75 балів.**

Результат підсумкового контролю (екзамен) оцінюється максимум в 25 балів

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravovabaza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бойко О. Історія України: Навч. пос. Київ: Академвидав, 2003. 656 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: підручник. Київ: Академія, 2016. 717 с.
3. Бугрій В.С. Історія та культура України: навчальний посібник. Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. 318 с.
4. Воронянський О.В. Історія України: Навч. пос. Харків: Парус, 2007. 544 с.
5. Гудзь В.В. Історія України: Підручник. Київ: Слово, 2008. 672 с.
6. Довідник з історії України / За ред. І.З. Підкова, Р.М. Шуст. Київ: Генеза, 2001. 1136 с.
7. Історія України: Нове бачення. Навч. пос. / Під ред. В.А. Смолія. Київ, 2000. 463 с.
8. Історія української культури: у п'яти томах / НАН України; головна ред. Б.Є. Патон та ін.. Київ: Наукова думка, 2001–2011.
9. Калініченко В.В., Рибалка І.К. Історія України. Ч. 3. 1917–2003 рр.: підруч. для іст. ф-тів вищих навч. закл. Х., 2004.
10. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до ХХІ ст. Харків: Одиссей, 2001. 479 с.
11. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України. К., 2020.
12. Новітня історія України (1900–2000 рр.): Навч. пос. / Ред.: А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусев, В.М.Литвин та ін. Київ: Вища школа, 2002. 719 с.
13. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. пос. Київ: Знання-Прес, 2004. 390 с.
14. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд. Факти. Міфи. Коментарі. Харків: Школа, 2008. 608с.
15. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочко. Х., 2016.
16. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: У 2 т. К., 1992.
17. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях: Навч. пос. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 199 с.
18. Рибалка І.К. Історія України. Частина 1: Від найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття: Підр. для іст. фак. вищих навч. закладів. Х., 1994. 448 с.

19. Рибалка І.К. Історія України. Частина II: Від початку ХІХ ст. до лютого 1917 року: Підр. для іст. фак. вищих навч. закладів. Х., 1997. 532 с.
20. Світлична В. Історія України: Навч. пос. Київ: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, Магнолія плюс, 2000. 308 с.
21. Україна і світ: Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. Навч. пос. Київ: Генеза, 1994. 368 с.

Додаткові:

1. Аркас М. М. Історія України-Русі. Київ: Вища школа, 1991. 395 с.
2. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків: Основа, 1991. 255 с.
3. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття: навч. посібник. Київ: Либідь, 1998. 616 с.
4. Греченко В.А. Історія та культура України: підручник. Харків, 2017. 320 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ ст. К., 2019.
6. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Київ: Наук. думка, 1992. 543 с.
7. Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині ХVІІ–ХVІІІ ст.: кордони, населення, право. Київ: Дніпро, 1996. 327 с.
8. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / заг. ред. В.А. Смолій. Київ: Альтернативи, 1999. 303 с.
9. Залізняк А. Стародавня історія України. К., 2012.
10. Історія українського козацтва: нариси у двох томах / НАН України, Ін-т історії України, Науково-дослідний ін-т козацтва; [редкол.: Валерій Смолій (відп. ред.) та ін.]. Київ: Києво-Могилянська академія, 2007. Т. 1–2. 723 с.
10. Княжа доба: історія і культура. НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича; [редкол.: Ісаєвич Я. Д. (відп. ред.) та ін.]. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2007. Вип. 1. 335 с.
11. Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь. Київ: Альтернативи, 1998. 336 с.
12. Крип'якевич І. П. Історія України. Львів: Світ, 1990. 519 с.
13. Литвин В.М. Історія України: підручник. Київ: Наукова думка, 2011. 838 с.
14. Слабченко Є.А. Дипломатична історія України. Київ: Кліо, 2016. 493 с.
15. Сливка Ю.Ю. Політична історія України ХІХ – поч. ХХІ ст. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2015. 641 с.
16. Смолій В.А., Степанков В. А. Українська національна революція (1648–1676). Київ: Альтернативи, 1999. 352 с.

17. Чорний Д.М. Історія Слобідської України: підручник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 263 с.

18. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: У 3 т. К., 1993.

Інформаційні ресурси:

«ExLibris» <http://exlibris.org.ua/>

«Літера» <http://litera-ua.livejournal.com/8211.html>

«Історія України» <http://historyua.narod.ru/>

«Ізборник» <http://litopys.org.ua/>

«Малоруська народна історична бібліотечка» <http://mnib.malorus.org/>

«Чтиво» <http://chtyvo.org.ua/>

Портал Інституту історії України НАН України <http://www.history.org.ua/>

Енциклопедія історії України // Інститут історії України НАН України: офіційний веб-сайт. <http://www.history.org.ua/?l=EHUs>

Енциклопедія Українознавства // Книгарня “Горизонт”.
http://horyzont.narod.ru/slownyk_4.htm.

Українська енциклопедія // UAPEDIA.COM.UA. <http://www.uapedia.com.ua/>.

Джерела з історії України <http://uahistory.info/category/dwerela/>